

פסחים נד

רבה בר בר חנה מתקן את דבריו : אמר ליה : אנא לאו אהא אמרי, אלא אהא אמרי. דתני תנא קמיה דרבי יוחנן, **רבי שמעון בן אלעזר אומר: יום הכפורים שחל להיות בשבת, אף במקום שאמרו שלא להדליק - מדליקין, מפני כבוד השבת.** ועני רבי יוחנן בתריה : וחכמים אוסרים.

תגובת עולא לדבריו : אמר ליה : עדא תהא. קרי עליה רב יוסף מים עמקים עצה בלב איש שאלה על עולא ורבה בר בר חנה : ואינהו כמאן סברוה?

תשובה : כי הא דאמר רבי בנימין בר יפת, אמר רבי יוחנן : מברכין על האור, בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכפורים. וכן עמא דבר.

קושי על שיטתו : מיתיבי : **אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת, הואיל ותחילת ברייתו הוא.** וכיון שרואה - מברך מיד. **רבי יהודה אומר: סודרן על הכוס.** ואמר רבי יוחנן : הלכה כרבי יהודה!

תירוץ : לא קשיא ; כאן - באור ששבת, כאן - באור היוצא מן העצים ומן האבנים.

ברייתא 1	ברייתא 2	
אור היוצא מן העצים ומן האבנים	מברכין עליו	אין מברכין עליו
פתרון	במוצאי שבת	במוצאי יום הכפורים

בעניין אחר בהבדלה (שהוזכר בברייתא מקודם) : רבי מפזרן, רבי חייא מכנסן. אמר רבי יצחק בר אבדימי : אף על פי שרבי מפזרן - חוזר וסודרן על הכוס, כדי להוציא בניו ובני ביתו.

שאלה : ואור במוצאי שבת איברי? והא תניא : **עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, אלו הן: באר, והמן, וקשת, וכתב, ומכתב, והלוחות, וקברו של משה, ומערה שעמד בו משה ואליהו, פתיחת פי האתון, ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים.** רבי נחמיה אומר משום אביו : אף האור והפרד. רבי יאשיה אומר משום אביו : אף האיל והשמיר. רבי יהודה אומר : אף הצבת. הוא היה אומר : צבתא בצבתא מתעבדא, וצבתא קמייא מאן עבד? הא לאי - בריה בידי שמים היא. אמר ליה : אפשר יעשנה בדפוס ויקבענה כיון. הא לאי - בריה בידי אדם היא.

תירוץ : לא קשיא ; הא - באור דידן, הא - באור דגיהנם. אור דידן - במוצאי שבת, אור דגיהנם - בערב שבת.

קושי : ואור דגיהנם בערב שבת איברי? והא תניא : **שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן: תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח.**

תורה	דכתיב ה' קע' ראשית ארכו
תשובה	דכתיב טרם הרי' יצאו וכתיב תש' אש' עב' אכא ותאמר שוכו פני אקם
גן עדן	דכתיב ויטע ה' ארזים אן כעגן מקאם
גיהנם	דכתיב כי ערוק מאתמול תפתה
כסא הכבוד ובית המקדש	דכתיב כסא כסא מרום מראשון מקוס מקאשט
שמו של משיח	דכתיב יהי שמו יצאש' אפני שמי' יטן שמו

תירוץ : אמרי : חללה הוא דנברא קודם שנברא העולם, ואור דידיה בערב שבת.

קושי : ואור דידיה בערב שבת איברי? והתניא,

רבי יוסי אומר : אור שברא הקדוש ברוך הוא בשני בשבת - אין לו כבייה לעולם, שנאמר **ויצאו וראו הפארי' האש'ים הפשעים כי' תלעתם א'א תמות ואש' א'א תכפה.** ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא : מפני מה לא נאמר כי' טופ בשני בשבת - מפני שנברא בו אור של גיהנם.

ואמר רבי אלעזר : אף על פי שלא נאמר בו כי' טופ - חזר וכללו בששי, שנאמר **ויא' ארזים את כל אשר עשה והנה טופ מאף.**

תירוץ : אלא : חללה קודם שנברא העולם, ואור דידיה בשני בשבת. ואור דידן, במחשבה עלה ליבראות בערב שבת, ולא נברא עד מוצאי שבת. דתניא, רבי יוסי אומר : שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת, ובמוצאי שבת נתן הקדוש ברוך הוא דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור. והביא שתי בהמות והרכיב זו בזו ויצא

מהן פרד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פרד בימי ענה היה שנאמר הוא ענה אש
מ3א את היטם כמאמר. דורשי חמורות היו אומרים: ענה פסול היה, לפיכך הביא
פסול לעולם. שנאמר אלה בני שעי' החרי, וכתוב אלה בני צפון ואיה וענה. אלא,
מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה.

שאלה על ענה שנזכר בברייתא: ודילמא תרי ענה הוו?

תשובה: אמר רבא. אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה, ומנו -
שמואל. איכא דאמרי, אמר רב פפא: אמינא מילתא דשבור מלכא לא
אמרה, ומנו - רבא. אמר קרא: הוא ענה דמעיקרא.

תנו רבנן: עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן: באר, ומן, וקשת, הכתב, והמכתב,
והלוחות, קברו של משה, ומערה שעמד בה משה ואלהיו, פתיחת פי האתון, ופתיחת פי הארץ לבלוע את
הרשעים. ויש אומרים: אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, ויש אומרים אף המזיקין, ויש אומרים: אף
בגדו של אדם הראשון.

תנו רבנן: שבעה דברים מכוסים מבני אדם, אלו הן: יום המיתה, ויום הנחמה, ועומק הדין, ואין אדם
יודע מה בלבו של חברו, ואין אדם יודע כמה משתכר, ומלכות בית דוד מתי תחזור, ומלכות חייבת מתי
תכלה.

תנו רבנן: שלושה דברים עלו במחשבה ליבראות, ואם לא עלו - דין הוא שיעלו: על המת שיסריח, ועל
המת שישתכח מן הלב, ועל התבואה שתרקב. ויש אומרים: על המטבע שיצא.

משנה. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב - עושין. מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה - אין
עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד
חכם.

דעת שמואל בתשעה באב: אמר שמואל: אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד.

קושי על דברי שמואל: למימרא דסבר שמואל תשעה באב בין השמשות שלו אסור? והאמר
שמואל: תשעה באב, בין השמשות שלו מותר!

ניסיון לתרץ ודחייתו: וכי תימא: קסבר שמואל כל תענית ציבור, בין השמשות שלו מותר

- והאנן תנן: אוכלין ושותין מבעוד יום. למעוטי מאי - לאו למעוטי בין השמשות?

דחיית הדחייה: לא, למעוטי משחשיכה.

חיזוק לתירוץ: נימא מסייע ליה: אין בין תשעה באב ליום הכיפורים אלא שזה ספיקו

אסור וזה ספיקו מותר. מאי ספיקו מותר - לאו בין השמשות?

דחייה: לא - כדאמר רב שישא בריה דרב אידי: לקביעא דירחא, הכא נמי:

לקביעא דירחא.

דעה שחולקת על שמואל: דרש רבא: עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בו, כדרך שמתענות

ומשלימות ביום הכיפורים, ובין השמשות שלו אסור. וכן אמרו משמיה דרבי יוחנן.

קושי: ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: "תשעה באב אינו כתענית ציבור". מאי לאו

- לבין השמשות?

תירוץ 1: לא, למלאכה.

דחייה: מלאכה? תנינא! מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב - עושין, ובמקום שנהגו

שלא לעשות - אין עושין. ואפילו רבן שמעון בן גמליאל לא אמר אלא דכי יתיב ולא

עביד לא מיחזי כיוהרא. אבל מיסר - לא אסור!

תירוץ 2: אלא מאי "אינו כתענית ציבור" - לתפילת נעילה

קושי: והאמר רבי יוחנן: ולואי שיתפלל אדם והולך כל היום כולו!

תירוץ: התם חובה, הכא רשות.

תירוץ 3: מאי "אינו כתענית ציבור" - לעשרים וארבעה.

תירוץ 4: רב פפא אמר: מאי אינו כתענית ציבור - אינו כראשונות, אלא כאחרונות, ואסורה.

עוד קושי על רבא ור' יוחנן: מיתיבי: אין בין תשעה באב ליום הכיפורים אלא שזה ספיקו אסור וזה

ספיקו מותר. מאי ספיקו מותר - לאו בין השמשות שלו?

תירוץ: אמר רב שישא בריה דרב אידי: לא, לקביעא דירחא.

דיוק מהברייתא: הא לכל דברים - זה וזה שוין.

חיזוק מהברייתא לדברי ר' אלעזר: מסייע לרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: אסור לו

לאדם שיושיט אצבעו במים בתשעה באב, כדרך שאסור להושיט אצבעו ביום הכיפורים.

